

Te naloge so nedvomno dovolj jasno postavljene in dolocene. Toda mairske govore kar radi o tem, naj šolski odbor o stvareh le odločajo. Tose dajajo posebno tam, kjer gre za razprave o pravilnikih ministrstva in o drugih, ki so iz pravnih vidikov dolžni. Na vsaki stvari pa mora biti mnogo odločeno. (Nadaljevanje na 2. strani)

Ob 75-letnici rojstva učitelja Rudolfa Mencina

Mož, ki te dni obhaja 75-letno svojo rojstvo, je redko beseden v pripovedovanju tega, kar je preživel. Še vedno ga zapiše predvsem sodobna problematika. To se pravi, da spada Mencin med tiste osebnosti, o katerih starosti je mogoče govoriti le v zelo relativnem pomenu te besede. To pa je tudi razlog, da imamo več važnih podatkov o njegovi življenjski poti, zlasti za čas, predno se je naselil v Ljubljani, iz druge roke in ne neposredno od njega samega ali iz kakih napisanih spominov.

Okolje, v katerem se je Rudolf Mencin rodil in v katerem mu je bilo določeno živeti in se udejstvovati, je bilo okolje ostre nacionalne borbe v avstro-ogrski monarhiji, zlasti v obmejnih slovenskih predelih, težke izpostavljenosti in odgovornosti posebnemu učiteljskemu delu. Aktualna problematika, s katero se mu je bilo treba spoprijeti, je bila problematika malega naroda, ki se bori za svoj obstanek in svobodo, z vsemi socialnimi, kulturnimi, gospodarskimi in političnimi pogoji te borbe.

Rojen je bil 17. aprila 1879 v Libeljah na Koroškem kot sin učitelja. Maternal je na celovškem učiteljskem letu 1899. V stari Avstriji je služboval Mencin kot učitelj v Skočjanu na Koroškem, nato pa v St. Ilju pod Turjakom (Misljine) in v St. Petru nižje Maribora. V Celovcu se je kot učiteljski kandidat seznanil s slovenskim zgodovinarjem Josipom Apihom, s katerim sta tudi še pozneje ostala v stikih, ne da bi se sicer idejno

krila. V Skočjanu se je srečal s slovenskim pisateljem Ksaverjem Meskom. Mesko se ga spominja v več črticah. V Mariboru je spoznal med drugim tudi prof. dr. Pivka, nacionalnega revolucionarja iz prve svetovne vojne.

Med mladimi slovenskimi učitelji v severnem obmejnem pasu slovenskega ozemlja je Mencin v tistem času najbolj jasno spregledal nevarnost ločevanja duhov po dnevnih strankarsko-političnih geslih, brez čuta za neko usodno povezanost v narodu. Prav v letih dorasajočega Mencina iz otroka v mladeniča in moža so se na severni slovenski meji ločevali duhovi v kulturnem in političnem življenju po izredno preprosti izbiri: ali katoliško verni, konservativni, mlerikalni Slovenec ali liberalni Nemec oziroma nemškutar. Nekak svetovni nazor, strankarsko-politična pripadnost, je pomenila že tudi nacionalno pripadnost. Tu je zastavil Mencin. Rasti v človeštvo zvesto iz prirodno in zgodovinsko danega okvira svojega naroda, materinskega jezika, je bilo za Mencina vedno eden od bistvenih pogojev močne, etične, harmonično razvijane osebnosti. V danih razmerah pa mu je bilo biti dober, ponosen Slovenec že celo predvsem stvar značajnosti, preproste poštenosti. Ko je opazil še, kako njegove tovaršice begajo razne ideološke sheme — »znanstvenec« ugotovitve, zlasti nekatere hipoteze v biologiji in etnografiji, rasna teorija itd., se je s tem večjo verno za grizel v studij nacionalnega

vprašanja. Vzpodbujal je k temeljitemu študiju, mnogo dopisoval raznim osebam, predvsem učiteljem, po svoji osebi je vezal učitelje raznih »rajev, dajaj je raznovrstne pobude. In ko je videl zoreti eno ali drugo od svojih idej, mu ni bilo nikdar na tem, da bi se shišalo njegovo ime. Redki so ljudje, ki bi jim bilo tako kakor Mencinu v zadoščenje že samo zorenje neke zamisli, ideje, brez oziroma to, ali izvrševalci pokažejo na svojega očeta.

Opazovanje svetovno nazorne in strankarsko politične opredeljene ljudi svoje okolice in študij socialnega vprašanja sta ga privedla v bližino socialne demokracije. Kakor je Mencinu tuje ideološko sovrastvo, tako tudi ni nikdar poznal kakih nacionalističnih predsodkov. Mencin je humanist. Tudi med nemškimi Avstriji je imel Mencin vedno dobre znanke in prijatelje. Pogloblji se je v študij marksizma. V pisnu svojem prijatelju, učitelju, je pisal iz St. Petra dne 22. 3. 1907, pred državnozbornimi volitvami tega leta: »Najzanimivejša kandidatura je za nas pad ona — vodje slovenskih socialnih demokratov Etibina Kristana v slovenskem volilnem okraju za Koroško. Kristan je pametna glava. da malo takih, slovenski pisatelj in narodno zaveden, torej zasluži, da slovenski učitelji čim najizdatneje podpirajo njegovo kandidaturu.« A kmalu je opazil, da si tako kakor avstrijska socialna demokracija tudi jugoslov. soc. demokracija o nacionalnem vprašanju ni bila na jasnem. Začel je dopisovati s Friedrichom Adlerjem, urednikom revije »Der Kampf« in poznejšim atentatorjem na avstrijskega ministrskega predsednika Stürgkha. Razprava o nacionalnem vprašanju, ki jo je Mencin poslal Adlerju v objavo in dobil že njegovo zagotovilo, da jo bo napisal, po atentatu leta 1918 ni mogla več iziti.

Za časa plebiscitnih priprav je bil Mencin imenovan za šolskega nadzornika v Velikovicu. Razvil je izredno organizatorično delavnost. Po plebiscitu je bil dodeljen pisarni Okrajnega šolskega sveta v Prevaljah. Od tu je v letih 1926 in 1927 zelo odlično posegal v borbo za reorganizacijo Uduženja jugoslovenskih učiteljev, v katerem so imeli vodstvo tisti učitelji, ki so s parolo »za narodno in državno edinstvo stalno razdvajali učiteljske vrste« in ga vpregali v strankarski voz jugoslovenskih nacionalistov v Jugoslovanski demokratski stranki. Po Mencinovem referatu na burnem celjskem zborovanju 17. julija 1926 je bila sprejeta deklaracija meščanskega učiteljskega društva, v kateri je bila poudarjena v glavnem potreba po krepi stanovski organizaciji, neodvisni od katerekoli stranke, po depolitizaciji šole, po intenzivnejši samoljubnosti učitelstva in po socialni usmerjenosti njegovega dela. Izvoljen je bil nov odbor in tudi učiteljski tovariši je prišel v naprednejše roke.

Iz zdravstvenih razlogov — Mencin je bil vedno šibkega telesnega zdravja in ga je bolezen skozi vse življenje mučno zaposlovala — je zaprosil za upokojitve. Po upokojitvi leta 1927 se je preselil v Ljubljano. V Ljubljani se mu je odprl nov delokrog. Ko so Aleksandrova diktatura in režimi, ki so se kotili v senci te diktature, začeli ogrožati osnove slovenstva, je bil Mencin tisti, ki je dal pobudo za ustanovitev Slovenskega društva leta 1937. Postal je njegov predsednik. To društvo je za nekaj let, do policijskega razpusta leta 1939, v plodnem notranjem in javnem delu združevalo v svojih vrstah velik del tedanje napredne, demokratske slovenske inteligence, vseh svetovnih nazorov, Mencinovo dejansko urejevanje »Slovenije« v letu 1940 pa pomeni najrazbirljivejše razdobje tega tehnika.

Ko je Hitler napadel Jugoslavijo, je bil Mencin star 62 let. V osvobodilni borbi je videl potrditev svoje vere v lepšo bodočnost slovenskega naroda. Z močno srčno zavzetostjo in skrbjo je spremljal to borbo. Kot človek, ki mu je velik del življenja potekel ob slovenski severni meji, je s posebnim zanimanjem in s aktivnim sodelovanjem spremljal borbo za priključitev Slovenske Koroške k Sloveniji v FLRJ. Z novimi delovnimi nalogami po pariškem sklepu Sveta zaveznikovih zunanjih ministrov 20. junija 1948 je bil na Mencinovo pobudo in z njegovim sodelovanjem ustanovljen mesečnik za koroško slovensko školsko mladino »Mladí roda, ki je danes, zaradi malomarnosti avstrijske šolske oblasti glede oskrbe dvojezičnih šol na Koroškem s potrebnimi, vsaj predpisanimi šolskimi knjigami, glavni pripomoček za učenje slovenščine na teh šolah.

To je bežen pregled življenjske poti in značilnih lastnosti Rudolfa Mencina. Mož, ki more ob 75-letnici svojega rojstva pokazati na tako lepo, ravno črto svojega duhovnega razvoja in udejstvovanja, zasluži naše spoštovanje.

L. U.

Kemija na srednjih šolah

Iz poročil na občnem zboru slovenskega kemijskega društva

Delovanje kemijske pedagoške sekcije je bilo v času med obema občnima zboroma precej pestro in živahno. Zaradi težav in problemov v zvezi s poučevanjem kemije zlasti na srednjih šolah splošne smeri, je bilo delo dokaj intenzivno in je doseglo tudi priznanje s strani Sveta za prosveto in kulturo LRS, ki je društveno sekcijo ponovno pozval k sodelovanju predvsem v zadevi učil ter predmetnika in učnega načrta.

V celoti je sekcija organizirala 34 samostojnih sestankov, od katerih je odpadlo na poučevanje in predlaganje učnih načrtov 7 sestankov, na strokovna in informativna predavanja 19, na ogled in ekskurzije pa 8 sestankov.

Učnim načrtom je sekcija posvečala razumljivo prav posebno pozornost, zlasti odkar so se v zgornji spomadi 1903 preiceli razširjati predlogi o skrajšanju preobširnih srednješolskih predmetnikov, s katerimi bi bile iz itak maloštevilne tedenske ure kemije še bolj reducirane v korist nekaterih drugih predmetov. Na svojem sestanku dne 24. marca 1953 je kemijski aktiv predložil odločilnim forumom s posebno spomenico zastopavanje kemije v učnih načrtih. Ta spomenica je bila dostavljena sekretarju Sveta za prosveto in kulturo LRS, predsedniku SKD, rektorjem visokih šol in dekanom fakultet, na katerih se zahteva do sedaj kemijo predznajati. V spomenici se je med drugim ugotovilo tudi dejstvo, da ni bil nihče od kemijske javnosti, niti od SKD, niti od kemijskih šol konzultiran za sestavo novih predmetnikov. Spomenica je postavila ponovno stare kemijske zahteve po tedenskem številu ur 4 v 4. r., 3 v VII. r. in 3 v VIII. r., ako ostane v veljavi tedanji predmetnik s 36 tedenskimi urami.

Medtem pa je prodirlo zdravno natečo o skrajšanju tedenskega števila ur na 30 in je društveno prizadevanje moralo biti opušeno. Posledica spomenice pa je bila vsekakor pozitivna: Svet za prosveto in kulturo je zaprosil Slov. Kem. Društvo, da imenuje svojega stalnega delegata, ki bo sodeloval s Svetom pri vseh vprašanjih, zadevajajočih pouk kemije na srednjih in sorodnih šolah sploh. Obenem je Svet za prosveto narodni sekciji, da izdela nov učni načrt za višje razrede srednjih šol, kar je bilo za VI. in VII. razred izvršeno meseca junija. Nadaljnje delo se je tedaj ustavilo zaradi nameravane koordinacije učnih načrtov vseh ljudskih republik države. S tem je bilo dejansko potrjeno mnenje SKD, da namreč dosežanji način kemijskega pouka na šolah splošne smeri ni nič preveč srečno izbran.

Položaj kemije v srednjih šolah je namreč že dalj časa bil povod tožadnim pritožbam predvsem z visokih šol, na katere so prihajali maturanti. Podatki, s katerimi danes razpolaga naš odbor, potrjujejo domneve o neustreznosti kemijskega pouka, obenem pa kažejo smer potrebnih ukrepov, ki bi mogli stanje v veliki meri izboljšati.

Predvsem kažejo ti podatki, da splošna šolska problematika, za katero je predvsem značilno objektivno pomanjkanje prostorov in kvalificiranih učnih moči, sama še ne more razložiti vzrokov vseh pomanjklivosti, ki jih sredujemo specialno pri pouku kemije na naših srednjih šolah. Te pomanjklivosti izvirajo iz vzrokov, katere je v glavnem mogoče zajeti v naslednjih štirih točkah.

1. Na vseh naših srednjih šolah je predvsem izredno poredko vprašanje opreme in kemikalij. Ne samo nižje in podošleške gimnazije, temveč tudi številne

popolne gimnazije in druge srednje šole v velikih centrih se morajo neprenehoma boriti s skoraj popolnim pomanjkanjem za eksperimentiranje potrebnih kemikalij, opreme in prostorov. Nekateri šole sicer razpolagajo s posebnimi predavalnicami, ki pa all niso dovršene, ali pa se uporabljajo v druge namene. V splošnem pa večina šol nima niti osnovnih zbirk, niti kemijskega kabineta. V teh primerih se poučevanje kemije mora vršiti po razredih s kredo po tabli na izrazito formalistični način. Nekateri vestni profesorji iz lastne iniciative in s pomočjo dijakov (!) zbirajo primitivna sredstva za izvajanje manjših eksperimentov. V splošnem pa ostaja stvarina nekako abstraktna in posredovano znanje ne more biti ustrezno niti trajno. Kemija je bila in bo predmet, za katerega razumevanje je potrebno eksperimentalno delo. Posebno težko se obični pomanjkanje materiala in opreme v strokovnih šolah kemijske smeri, k naj bi dajale dijakom zaključeno izobrazbo za takojšnjo rakso. Med najboljše opremljene gimnazije v LRS spadajo bežigradska gimnazija v Ljubljani, I. realna gimnazija v Mariboru, I. realna gimnazija v Celju in nižja gimnazija v Krškem. V vseh ostalih so pogoji znatno slabsi.

2. Drugo neprijetno poglavje je vprašanje učbenikov in učil za kemijo. Po osebošodnosti so v celoti izšli tri odobrene učne knjige za srednje šole in sicer ponatis predvojnega »Kemije za nižje razrede sred. šol«, predlani prevod »Kemije za nižjo stopnjo strokovnih šol« in »Organizacija kemije za višje razrede srednjih šol«. Poleg tega sta izšli knjigi »Anorganska kemija v elementarni obliki« kot učbenik za industrijske šole in tehnikum ter »Kemija in kmetijska tehnologija« za ekonomske tehnikume. Vse knjige pa so izšle pred l. 1950 in so sedaj že več let razprodane; zaenkrat ni znakov iz katerih bi se dalo sklepati na event. popravljene nove izdaje. Pač pa je Dr. Založba Slovenije za javnim razpisom koncem leta 1953 pozvala k pisanju novih učbenikov anorganske in organske kemije za višje razrede srednjih šol. Po drugi strani je bilo na željo prosvetnih forumov izdelano večje število prototipov kemijskih učil od stenskih tabel do plastičnih učil v obliki modelov. Razstavljani na več razstavah in pohvalno ocenjeni od domačih in inozemskih strokovnjakov, pa prototipi niso mogli biti sprejeti v program produkcije založbenih podjetij, kar je komercialna analiza pokazala, da bi založbeno podjetje morala učila prodajati po tako visokih cenah, da bi za večino šol sploh ne prišla v poštev. Izjemno stališče je zavjelo je zagrebško podjetje »Učila«, ki je dalo v prodajo manjšo zbirko sestavljenih molekularnih modelov in v najnovejšem času tudi stensko tabelo periodnega sistema, prvo pri nas.

3. Rešitev vprašanja kemijskih učbenikov pa ne zavrta samo založbeni problem, temveč je glavna ovira tista, ki tudi v drugih ozihi usodno posega v poučevanje kemije na srednjih šolah, namreč vprašanje predmetnikov in učnih načrtov. Razumljivo je, da morajo učbeniki ustrezati veljavnemu učnemu načrtu, ki ga je mogoče predelati v tolikšnem časovnem razdobju, kot ga predvideva predmetnik. Zal pa sta tako predmetnik kakor učni načrt še vedno le začasna in podvržena precejšnjim spremembam; vsekakor do življata prav sedaj najobsejnejšo reformo od 1948 dalje in še ni mogoče predvideti obsega in značaja izprememb. Sodelovanje s Svetom za prosveto in kulturo dopušta upanje, da bodo upoštevale upravljene zahteve kemikov v pogledu obsega in položaja kemijskega pouka. Omeniti pa je treba, da naj bo šolska knjiga res učbenik in ne kakna natrpana enciklopedija znanja dotične vede. Učbenik mora vsebovati le one metode, enote, ki tvorijo obligatno stvarino nekega predmeta za določeno stopnjo in vrsto šole. Dejansko so nekateri izmed prej navedenih učbenikov bili preobširni; vsekakor pa morajo biti krajšji snovi v smislu novih učnih načrtov treba imeti skrbno pred očmi dejstva, da so kemijski učbeniki po državah, ki so tehnično naprednejši, znatno manj obsejni kot pa naši, pa so se vendar uspešno uveljavili. Zato tudi ne moremo pričakovati od založbi, da bi dvigale kase svojim knjigam zaradi osebnih stvarin, ki ne bi bila niti v skladu z novim učnim načrtom. Razumljivo je tedaj, da morajo tudi učbeniki počakati na definitivni učni program.

4. V zvezi s krčenjem programa kemije pa bo postalo še bolj pereče vprašanje predavalterkega kadra za kemijo, katero je že sedaj prav sivojevrstno. Prosvetni forumi namreč težijo, da imajo na razpolago premalo

poklicnih profesorjev — kemikov, na drugi strani pa se absolutni kemijskega oddelka prirodoslovno-matematične fakultete Univerze pričujejo, da ne morejo dobiti pripravniških profesorjskih mest na srednjih šolah. Kakor tudi zveni absurdno, sta obe pritožbi resnični. Dejansko je število profesorjev kemije na naših srednjih šolah izredno nizko. Na 13 splošnih srednjih šolah v Ljubljani poučuje le 6 profesorjev kemije, 1 biolog — kemik in 2 inženirje kemije, ostalo pa so biologi — pripravniki in absolutni pedagoške šole. Na strokovnih šolah pa so tudi primeri pragmatičnih namestitve nedovršnih študentov Tehn. visoke šole. Na gimnazijah v Celju, Kranju, Mariboru in Novem mestu poučuje skupno 4 profesorji kemije in 1 pripravnik, na vseh ostalih mariborskih splošnih in strokovnih sred. šolah pa še 3 pripravniki, od tega 2 inženirji. Po ogromni večini poučujejo na ostalih srednjih šolah LRS biologi, biologi — pripravniki in učitelji, državni strokovni profesorji izpit je izmed navedenih na zlic oobjektivnim predpisom opravilo le manjša število profesorjev. Ne da bi se spuščali v še podrobnejšo analizo moramo ugotoviti, da uvodoma v tej točki omenjeni absurd vsekakor ostaja: srednjim šolam v LRS (letos imamo v LRS 33 popolnih gimnazij in 162 nižjih gimnazij !!) odločno primanjkuje pedagoško izobraženih kemikov, absolutni prirodoslovno — matematične fakultete pa ne morejo dobiti zaposlitve na šolah. Toda prosvetni forumi so odkri-

li tudi vzroke temu stanju: večji del mladih absolventov kemijskega oddelka prirodoslovno-matematične fakultete nede službovati izven Ljubljane in zato sprejme raje drugo, nešolsko zaposlitev, ki v splošnem nudi tudi višji zaslužek. Obstaja pa še drugi, pomembnejši vzrok, ki vpliva pri namestitvi povojnih absolventov na šolah in sicer omejena uporabnost take moči. Razumeti je treba, da se tudi srednješolski proračuni borijo s težavami in da zato preventivno nameščajo učne moči, ki jih zlasti na manjših šolah lahko porabijo pri poučevanju več predmetov. Zaradi tega je direktorju manjše gimnazije primerneje zahtevati tako učno moč, ki je diplomirala iz sestavljene študijske skupine, obsega joče poleg glavnega predmeta tudi še stranski in event. tudi pomožni predmet, ki se vsi poučujejo na srednjih šolah, kot pa absolutna enotne skupine, katerega diplomski izpiti spadajo v srednji šoli vsi v območje enega samega predmeta. To vprašanje bo s predvidenim skrajšanjem srednješolskega programa nedvomno postalo še bolj komplicirano.

Nekazani problemi iz problematike srednješolskega poučevanja kemije razen prvega, ki je izrazilo materialnega značaja, ne zahtevajo posebnih izdatkov, temveč le primerno razumevanje in dobro voljo vseh prizadetih. Z rešitvijo teh vprašanj bi bilo v znatni meri mogoče izboljšati kemijsko izobrazbo na naših srednjih šolah.

Kako starši in skrbniki škodijo otroku in družbi

Večina učiteljev, ki poučujejo na podoželju, se moramo na vse načine truditi za povprečen odstotek obiska. Vzroki izostajanja so stari: delo na polju, v vinogradu, pada itd. Otroci bi sicer radi prihajali v šolo, a jih starši ne pustijo. Opravljati morajo večjih tudi težke, zelo utrudljiva dela in tako prihajajo k pouku utrujeni in za delo nesposobni. Zgodilo se je, da v mojem razredu že po drugi uri trije dečki zaspali. Ko sem jih vprašal, kaj so prej delali, so mi odgovorili: »Nograd smo kopal.« Mislim, da izjava: »Rad prihajam v šolo, da se vsaj odpočijem« dovolj jasno pove, kaj delajo starši z otroki. Da bi se otroci pripravljali na pouk tudi doma, o tem ni niti govora. Starši nečesto priznajo, da otroke izkoriščajo. »Delaj sem jaz, naj dela tudi otrok. Zakaj pa ga imam?« odgovarjajo na moje očitke.

Ko sem nekoč stopil k neki materi in ji rekel, naj pošlje otroka v šolo, je izbruhnila: »Mar misliš, da sem ga zato izcedila na svet, da bo on v šoli sedel, jaz pa garala, da se mi bo črno delalo pred očmi? Nikdar! Sicer pa, kmetije smo bili neumni in bomo. Jaz imam dva razreda in verjamim, da mi je še teh žal.«

Imam učenca, ki je redno štiri mesece zamujal pouk, včasih tudi po pol ure. Priporočiti moram, da otrok služi. Ko sem ga vprašal, zakaj zamuja, mi je povedal naslednjo žalostno zgodbo: »Stric me čez noč zapro v hlev, kar pa zjutraj vstanejo pozno, moram, preden grem v šolo, še prej poglajstati in zavadno napojiti. Pa tudi teta skuha zajtrk precej pozno.«

Takoj sem poklical gospodarja. »Ta hudičev prasec je len, da smrdi in vrh tega še krade. Kadar naju dveh ni doma, si peče jajca in krade smetano. Pošteno ga preklestite, pa bole mi je zabrusil, zaloputnil vata in šel.«

Neki učenec je precej izostajal in šlo mu je precej trdo, predem je vsaj površno dojel predelano snov. Kazalo je, da bo pobliž imel dve nezadostni v polletju. Nekada dne v me dobi njegov oče v Novem mestu in me povabi na pol litar, »Veste, mi pravi, naš Tonček je tako žalosten, ker bo nezadosten. V počitnicah nas bo obiskal njegov biter in meni bo nerodno. Boda pa sva prijatelja in vem, da mi boste napravili uslugo. Dajte, da bo odlična. Vam to ni težko napraviti. Dal vam bom tri tisočake. Plačo imate itak slabo in jurčki vam bodo gotovo prav hodili.« Pojasnili sem mu, da je kaj takega nedopustno, da je to podkupovanje. Toda ta moj prijatelj je bil užaljen in me dolgo časa ni pogledal niti mi ni oddzvalil.

V socialistični družbi ni izkoriščanje pojavi, ga je treba s silo odpraviti! Zdravko Slamnik

Pereč problem na naših šolah

Zdi se mi potrebno, da enkrat le rešimo vprašanje »repetentov« na šolah.

V prvem razredu gimnazij, kjer poučujemo, je osem dijakov starih nad 14 let, ki se ne zanimajo za šolsko delo.

Ko smo se na šestanku osnovnih šol in učiteljev na gimnaziji o tem govorili in učitelje vprašali, kako da so dovolili nesposobnim učencem prehod na gimnazijo, smo našli problem. Kako so utemeljevali učitelji osnovne šole? »Bil je dve leti v tretjem, tri leta v četrtem razredu. Res je nesposoben! Toda — ali naj bi bil še eno leto v istem razredu? Če je dve ali tri leta v istem razredu, polna otopi. Če ga pa porineš dalje, le slisli zopet nekaj novega!«

Kaj bi rekli na to? Brez dvoma so učitelji hoteli biti humani. Prezrli so pa važno učno nadežlo — zmogljivost. Denimo, da je bil učenec dvakrat v tretjem razredu osnovne šole nezadosten. Zrasel je in »po milosti božji« je prijel v četrty razred. Toda računati ne zna, brati še manj. Ali je potem mogoče govoriti o osvajanju novega znanja? Ne in zopet ne!

Mnogo je zgrešenega pri tem učenem, ki le pride v gimnazijo. S tem, da so mu spregledali, ga uspravili in mu dovolili prehod brez težav. Razvidili so ga — in ga poleg vsega naučili tudi lenariti. Saj je pretežni del takih nesposobnežev tudi precej len. Pa nikar se temu ne čudimo — saj na višji stopnji ne more slediti in je tam zato nujno pasiven.

Strinjam se s šankom tov. Horvata, ki pravi, da bi za vstop v prvi razred osnovne šole moral biti neki preizkusni izpit, ki bi kontroliral otrokovo fantazijo, pomenje in misljenje. Še bolj bi bilo, da vpišemo vse otroke, v prvem mesecu jih preizkusimo in umsko razvite izločimo, ter napotimo za tisto leto v vrtec. — Če bi s tem takoj pričeli, bi odpravili vse nevednosti v osnovni šoli.

Brezdovno so predstavnici centri težko vzgojilnega otroka silno nejasni in ravno te je treba v prvi fazi — predšolski dobi — zgraditi in utrditi.

Zato je pravilno, di repetentne zadržimo na prvi stopnji pri osvajanju znanja. Jasno je, da z »repetentom« ne mislim lenuhov in takih, ki se sleer normalno uče in so normalno razviti ter lahko sprejemajo snov na vsaki stopnji.

Ob teh ugotovitvah je treba podrtati še eno! Prej ali slej bomo v vsakem okraju morali misliti na tako šolo, ki bo sprejemala težko vzgojilne učence in jih usposabljala za življenje.

Vse premalo smo doslej zaostrili kriterij v prvih razredih osnovne šole. Zato nas nepotrežno zlo spremlja tla do gimnazije. — Saj ni pretirano, ako dodam, da je prenekateri učitelj spušča take »ptičke«, ker se je bal, da bi bilo njegovo delo sicer negativno. — Mogoče mi bo kdo zameril, toda tako je. Splah pa je vprašanje ocenjevanja problem zaje in ga bo na vsak način treba zasititi že v prvem razredu osnovne šole.

Vinko Smaja

O učnem predmetu »gospodarska znanja«

Objavljamo članek našega stalnega sodelavca Z. Zeljo, na ki izjavljamo o novih predmetih v osemletnih, oziroma nižjih gimnazijah. Uredništvo.

I. Učni predmet »gospodarska znanja«, ki ga nameravamo uvesti v predmetnik višje stopnje osnovne šole in nižje gimnazije že s šolskim letom 1954/55, pravzaprav ni v šolski praksi nobena novost. Takšen učni predmet sta imeli v bivši kraljevini Jugoslaviji že vsi narodna šola in štiri razredna meščanska šola, prva pod imenom: »Praktična pridobitna znanja in umevanja«, druga pa pod imenom: »Učenje in vaje iz kmetijstva, industrije (obrtni), trgovine s temelji narodne in politične ekonomije«. Seveda je po svojem smotru in vsebini imenovan učni predmet predvsem ustrezen tedanjim družbenim ureditvi, zato nam ne more danes v nobenem primeru poslužiti kot vzorec, ki bi ga lahko kar na slepo prevzeli, temveč le kot nekakšna orientacija za naše delo na tem dokaj neobdelanem področju.

II. Učni predmet »Učenje in vaje iz kmetijstva, industrije (obrtni), trgovine s temelji narodne in politične ekonomije«, ki ga je uvajala v svoj predmetnik štiri razredna meščanska šola in bivši kraljevini Jugoslaviji in to v III. in IV. razred s po 2—4 ure na teden, je bil razdeljen nekoliko na tri dokaj ostro ločene dele — na učenje in vaje iz kmetijstva (4 ure na teden), na učenje in obrti in industrijo (2 uri) in na znanje o trgovini (2 uri). Pripomniti je namreč treba, da so bile po letu 1936 vse meščanske šole splošnege tipa reorganizirane v meščanske šole kar treh smeri. Takšna reorganizacija notranje vsebine šolskega dela v meščanski šoli pa se ni odražala samo pri poučevanju učnega predmeta »učenje in vaje iz kmetijstva, industrije (obrtni), trgovine s temelji narodne in politične ekonomije«, ki je bil razdeljen v kmetijsko, obrtno-industrijsko in trgovsko smer, temveč tudi pri ostalih učnih predmetih — zemljepis, računstvo, geometrija, fizika, kemija, botanika, zoologija ipd. Meščanska šola v določenem področju — mestnem ali podeželskem — je tako že s svojo učno vsebino učnega usmerjala v kmetijstvo, obrt in industrijo ter trgovino. In to v njegovem 13. in 14. letu starosti, ko le-ta za strokovni pouk še ni zrel. Poleg tega, da je meščanska šola začela dokaj prehoditi s strokovnim poukom — na predni pedagogiki odklanjajo prezgodnji strokovni pouk — da je učence že kar v naprej določevala za neko gospodarsko proizvodnjo ali področje — tudi to napredni pedagogiki odklanjajo — je še bolj grešilo, ko je s takšno delitvijo celotnega gospodarstva v tri smeri, podobno le-tega v učencu, tako zabrisala, da ga ni mogel nikoli razumeti kot celote v medsebojni povezavi vseh njegovih činiteljev, vzrokov in posledic. To je bilo v bivši kraljevini Jugoslaviji potrebno. Učni predmet »Učenje in vaje iz gospodarstva«, ki je bil razkrojen na tri posebne dele, je močno zakrivil vlogu družbenega reda pri odločanju v tem gospodarstvu. — Če je to hotel sestavljalec učnega načrta doseči, je popolnoma uspel.

Tudi v višji narodni šoli je bil učni predmet »Praktična gospodarska znanja in umevanja« (po učnem programu iz leta 1932 — 3 učne ure na teden), razdeljen na dva ločena dela — v gospodarska, in v kmetijsko gospodarska, trgovska znanja in umevanja so učili v I. in II. razredu višje narodne šole v podeželskih in mestnih šolah, v III. in IV. razredu pa samo v me-

stnih šolah — kmetijstvo pa je bilo uvedeno le v podeželske višje narodne šole. Na ta način so bile višje narodne šole razdeljene v mestne in podeželske in še več — razdeljeni so bili tudi učenci v le-teh, ki so se morali že zgodaj odločevati za kmetijsko, trgovsko in industrijsko smer.

Iz navedenega lahko zaključimo, da so bile osnovne slabosti tako učnega predmeta »Učenje in vaje iz kmetijstva, industrije (obrtni), trgovine s temelji narodne in politične ekonomije«, ki je bil uveden v meščanske šole bivše Jugoslavije, kot učnega predmeta »Praktična pridobitna znanja in umevanja«, uvedenega v višjo narodno šolo v glavnem naslednje: njegovo razbitje na tri dele in s tem zamaglitev učencev pogleda na celotno gospodarstvo, njegova nepovezanost z družbenim dogajanjem in celo izločevanje iz le-tega, zatem prezgodnja in premočno poudarjena strokovnost v njem in na kraju še njegova prilagoditev posebej za mesto in posebej za podeželje. Takšne slabosti, ki so bile kar očitne, pa je treba v novem učnem predmetu »gospodarska znanja«, ki ga uvajamo s šolskim letom 1954/55 v osnovno šolo — višjo stopnjo in nižjo gimnazijo, povsem odpraviti. To pa ni posebnih lahka naloga, ker z uvajanjem novega učnega predmeta sprožujemo celo vrsto vprašanj, ki še niso rešena in ki jih je še treba hitro rešiti. Samo poimenovanje novega učnega predmeta še ni urejeno, določen še ni njegov učni — vzgojni smoter, njegova vsebina, nepoznane so tudi metode, ki bi se jih naj pri poučevanju tega učnega predmeta posluževali, razmejeni niso odnosi med teorijo in prakso (koliko enega, koliko drugega), ki bi naj naj zanj novi učni predmet itd. itd. Jasno je pri uvedbi novega učnega predmeta le-to, da je danes nujno potreben in da bo zamašil obično vrzel v učnem vnanju. Učencu bo temeljitejše odprlo pogled v resnični svet in njegovo življenje — v katerem odloča na koncu koncev le gospodarstvo.

III. »Učenje in vaje iz kmetijstva, industrije (obrtni), trgovine s temelji narodne in politične ekonomije« je imele kot učni predmet v bivši meščanski šoli naslednji trojni smoter (meščanska šola je imela tri smeri):

Kmetijska smer — učenci so morali spoznati važnost kmetijstva na splošno in še posebej za Jugoslavijo, seznaniti se morali z vsami prirodnimi činitelji (ne tudi družbenimi), od katerih so odvisni uspehi v kmetijstvu, seznaniti so se morali tudi z najvažnejšimi elementi iz kmetijstva, s sredstvi in načini, ki so znatveno utemeljeni in preizkušeni in ki nam zagotavljajo, če jih uporabljamo, največji gospodarski uspeh;

Industrijska (obrtna) smer — učenci so se morali seznaniti z najvažnejšimi snovni mineralnega in organskega izvora, ki jih uporabljamo v obrti in industriji, seznaniti so se morali z izdelki obrtni in industrijske proizvodnje;

Trgovska smer — učenci so se morali seznaniti z važnejšimi področji trgovstva, z različnimi načini trgovskega poslovanja, s činitelji, ki trgovino razvijajo, z ustanovitvi in trgovskem svetu, da bi s takšnim znanjem hitreje in lažje napredovali v trgovskih poklicih.

»Praktična gospodarska znanja in umevanja« pa so imela kot učni predmet v višji narodni šoli v glavnem naslednji smoter (izrazilo sta bili

poudarjeni le dve smeri):

Gospodarsko — obrtna in trgovinska smer — v učencih moramo razvijati smisel in ljubezen do gospodarstva vobče, do obrtništva in trgovstva pa še posebej, in jih usposabljam za pridobitno življenje in ekonomsko tekmo;

Kmetijska smer — učence moramo usposabljam za racionalnejšo pridobivanje in kultiviranje rastlin in domačih živali.

Navedeni učni smotri nas še bolj prepričajo o tem, da so njihovi postavljali imeli pred oči kapitalistični družbeni red, njegove potrebe in zahteve. S takšnimi učni — vzgojnimi smotri so se bolj poglobljali razliko med mestom in vasjo, med proizvajalci in lastniki proizvajalnih sredstev, med kmeti, obrtniki, delavci in nameščenci itd. Takšna diferenciacija je bila takrat potrebna.

IV. Osnutek programa za novi učni predmet »gospodarska znanja«

Osnutek učnega smotra: Učence moramo seznaniti na ustrezen in njegovi starosti stopnji dojemljiv način s celotnim gospodarstvom njegovega ožjega in širšega okolja, in to tako, da bo to gospodarstvo v glavnem, in kot celoto razumel, da bo vedel, katere prirode in družbene sile ga razvijajo ali zavirajo, v kakšnih oblikah se to gospodarstvo sploh poraja, kakšne dobrine nam morejo nuditi različne gospodarske panoge, kako te dobrine nastajajo od surovine do končnega izdelka v določenih gospodarskih enotah, kako gospodarski razvoj vpliva na zboljšanje ali poslabšanje človekovega življenja, kako je gospodarstvo enega kraja povezano z gospodarstvom drugega kraja, kako je gospodarstvo organizirano in česa se vse poslužuje za svoj nadaljnji razvoj itd. V učencih moramo razvijati poleg znanja o gospodarstvu tudi smisel za gospodarstvo sploh, težnjo po naprednem, socialističnem gospodarstvu, vzbujači v njem ljubezen do proizvajalcev in njihovih naporov, naučiti jih moramo ceniti gospodarska podjetja in ustanove, ki se borijo za večjo storilnost dela in kakovost izdelkov.

Osnutek učnega programa 7. (III.) in 8. (IV.) razred: Obdelovalno področje v 7. (III.) razredu — domači kraj, občina, okraj — komuna, v 8. (IV.) razredu — LR Slovenija, FLR Jugoslavija in tujina.

I. Osnovni pogoji za razvoj gospodarstva: Prirodna bogastva v notranjosti in na površini zemlje.

Prirodne lepote in znamenitosti, kulturni spomeniki. Prirodne pogonske sile. Razvitost prebivalstva in njegova splošna izobazbena raven.

II. Glavne gospodarske panoge: Kmetijstvo. Obrt. Industrija. Gostinstvo. Turizem. Lovstvo.

III. Organizacija najvažnejših gospodarskih enot: Kmetija. Zadruga. Obrtni obrat. Industrijski obrat. Podjetje.

IV. Proizvodni potek: Od surovine do izdelka. V. Posredniki v gospodarstvu: Od proizvajalca do potrošnika. Prometno omrežje in sredstva. Trgovinska mreža. Denarni zavodi. Pogonske naprave in sredstva.

VI. Zgodovina gospodarskega razvoja doma in na tujem — kratak pregled: Današnje mednarodne gospodarske povezave — uvoz in izvoz.

VII. Družbena znanja: Organi upravljanja. Družbene organizacije — gospodarske organizacije, Društva. Prosvetne in kulturne ustanove. Sodišča. Ljudska milica. Pošta.

VIII. Gospodarska statistika in evidenca.

V. Iz programa »gospodarskih znanj«, ki kateremu smo priključili kot posebno poglavje še »družbena znanja« (seznanjanje učencev z družbenim okoljem, v katerem živijo, smo izločili vse tisto, kar bi učenca uvajalo samo v določeno gospodarsko panogo, za celoto gospodarstvo kot celoto. Prav tako smo se ognili vsaki strokovnosti v teoriji in praksi. Poglavja, ki jih nakazujemo, je treba predelati le v njihovih glavnih značilnostih s tem, da se z gradivom učenci seznanjajo, da zanj stalno zbirajo vse potrebne podatke — številčne, slikovne, glaskovne, knjižne, da si ogledujejo različne gospodarske obrate, da sestavljajo nazorne pregledne »od surovine do potrošnika«, da povezujejo učno gradivo z ostalimi predmeti — zemljepisom, zgodovino, kemijo, fiziko ipd. Takozvano vrtnarjenje, sadjarjenje in opravljanje nekaterih drugih

kmetičkih del — priključimo v primerne oblike »gospodinjstva«. Le-temu določimo zato več ur na teden. Učenec naj se, predno začne z učnim predmetom »gospodarska in družbena znanja«, tudi preje seznaniti z domačim gospodarstvom, oz. gospodinjstvom, ki ga uvajamo že v 5. (I.) razred osnovne šole — višje stopnje in nižje gimnazije. Tako bo lažje doimel gospodarsko funkcijo domačega kraja, občine, okraja itd. Pri učnem predmetu »gospodarska in družbena znanja« ne gre za neko teoretiziranje o gospodarstvu, za neko pojasnjevanje pojmov, razlagljanje definicij in podobno, temveč za konkretno spoznavanje in razumevanje gospodarskega stanja v učencevem okolju. Ko učenci zaključijo z učnim predmetom »gospodarska in družbena znanja« v 8. (IV.) razredu, morajo v glavnem to gospodarsko znanje tudi znati vrednotiti in ga že gledati v njegovem nadaljnjem razvoju. Dobiti morajo občutek, da je gospodarstvo osnova za družbeni razvoj. S spremljanjem gospodarstva morajo začutiti vse njegove slabosti in vrline, ki jih bodo kasneje znali odpravljati in nadalje razvijati, in to kot kmetje, obrtniki, industrijski delavci, delovna inteligenca itd.

Učni program za »gospodarska in družbena znanja« je samo v glavnih poglavjih nakazan, je samo izhodišče za nadaljnje delo na tem področju, je samo osnutek za njegov dokončni sestav, ki naj bo takšen, da bo ustrejal čim bolj načelom socialistične družbene ureditve.

Težiče novega učnega predmeta »gospodarska in družbena znanja« je v osnutku programa v poglavjih III., IV., V., VII. — poglavja I., II., VI. pa so obdelana le glede na najvažnejše značilnosti, pregledno, na kratko. Učence bo seveda najbolj privlačilo poglavje »Od surovine do izdelka« in »Od proizvajalca do potrošnika«, zato je treba prav učno gradivo iz teh dveh poglavij še posebno skrbno izbrati. S pomočjo teh dveh poglavij je treba učencu prikazati čim bolj nazorno proizvodni potek in poslednice v proizvodnji. Seveda pa mora učenec znati odgovoriti tudi na osnovna vprašanja iz gospodarstva — o virih, oblikah, organizaciji le-tega. Nič manj ni važno, da spozna še svoje družbeno okolje, sredi katerega gospodarstvo nastaja in katerega to družbeno okolje razvija.

Ostalo naj povedo še drugi.

Še en protest proti okrnitvi pevskega pouka

Skoraj največji delež pri vzgoji srčne kulture ima glasba, Glasba najugodnejše vpliva na človeško življenje. Ravno tej pomočnici pri vzgoji (domači kakor šolski), posvetimo vse premoč pozornosti. Nekateri mislijo, da se učimo petja in glasbe le za zabavo, zaradi lepšega in mogoče tudi koristnega, zaradi zasluzka, in ne pomislimo, da glasba najbolj odpira človeško srce.

Nerazumljivo je vsakomur, ki razume neizmerno poslanstvo glasbenega pouka, sedanje skrajšanje učnih ur na gimnazijah v škodo petja. Ali smo s tem mladino razbremenili? Ali je ura petja dijakom v breme? Mislim, da se s skrajšanjem učnih ur račun petja ni mladini nič koristilo, temveč škodovalo. Škodovalo ne samo mladini, temveč tudi naši socialistični domovini! Ali ni ta ukrep le nerazumevanje odraslih, ki sami niso bili deležni glasbene vzgoje in zato ne razumejo njenega vpliva na srčno kulturo?

Ce bomo mladini še tako natrpali glave z vsem mogočim, a se za kulturo srca tako malo zmenili kakor doslej (tudi pouk moralne vzgoje ne more nadomestiti glasbene poslanstva), ne bomo vzgojili take mladine, takega človeka, kakor ga pričakuje socialistična domovina. Vsak otrok naj poje. Izgovor, da »nima poslušal«, velja le takrat, kadar je gluh. V začetku bo ubranost pri petju zelo slaba, če pojejo tudi taki otroci, ki pravijo, da nimajo poslušal. Vendar uspeh nikdar ne izostane. Čez leto bodo tudi ti otroci čisto dobro peli.

Zborni petje je sicer na urnikih ostalo. Torej naj se pouk petja upošteva le kot priprava zborovskega naraščanja ne pa kot ena od najvažnejših vzgojnih panog? Otrokom ne smemo dati na izbiro ali bodo peli ali ne! Če bi se otroka vprašalo, ali se hoče učiti matematiko, bi se gotovo zelo malo otrok hotelo učiti. V otroku moramo vzbuditi veselje do petja, do glasbe.

Pouk glasbene zgodovine in glasbenega slovstva bi moral ostati v učnem načrtu, saj niso glasbeniki nič manj pomembni od pesnikov in pisateljev.

A. Z. Herpelje

K prvemu maju — prazniku solidarnosti delovnega ljudstva vsega sveta — pošljamo prosvetni delavci svoje borbene pozdrave vsem, ki s svojim delom ustvarjajo pogoje za nemoteno rast kulture.

Ob prvem maju prosvetni delavci znova izjavljamo odločnost, da bomo vztrajni v boju zoper okostenelost, mrtačnjaštvo, izkoriščanje, zasluževanje.

Zvesti svojemu poklicu ne bomo nikoli izgubili izpred oči svetle perspektive novega sveta, zgrajenega na načelih splošnega napredka in socialistične demokracije.

V zavesti, da smo za izvršitev nalog, ki so nam bile poverjene, odgovorni svojemu ljudstvu, hočemo tudi iz letošnjega prvomajskega praznovanja črpati novih pobud, novih moči, na poti k uresničenju idealov Marxa, Lenina, Tita.

Naj živi delavski razred — nosilec socializma!

PROSVETNI DELAVCI SLOVENIJE

Številke o strokovni usposobljenosti osebja na nižjih gimnazijah

Po statistiki, ki jo je napravil RO »družbenja profesorje«, je sestav kadra na nižjih gimnazijah še zelo pomanjkljiv.

Podatki kažejo, da so nekatere šole zasilo zasedene z učnimi močmi, kar izprikazuje predvsem številke o učiteljih — pripravnikih na teh šolah.

V okrajih Cernomelj, Gorica, Krško, Murska Sobota, Postojna, Ptuj in Sežana je odstotek nekvificiranih 50% in še več. V teh okrajih delajo na nižjih gimnazijah tudi učitelji — pripravniki, in sicer: Cernomelj 7 = 28%, Gorica 15 = 21%, Krško 8 = 11%, Murska Sobota 31 = 37%, Postojna 9 = 20%, Ptuj 6 = 11%, Sežana 6 = 23%.

Profesorjev s strokovnim izpitom in brez njega imajo precejšnje število okrajih: Jesenice 14 = 28%, Kranj 33 = 28%, Ljubljana okolica 28 = 23% (večina teh je na šolah v neposredni bližini Ljubljane in se vozijo na službeno mesto), Maribor mesto 30 = 28%, najmanj pa jih je v okrajih: Cernomelj 1 = 4%, Gorica 2 = 2,8%, Krško 3 = 4,3%, Ljutomer 2 = 3,6%, Murska Sobota 2 = 2,4% in Ptuj 1 = 1,9%.

Predmetni učitelji z izpitom in brez njega so najbolj zastopani v okrajih: Celje okolica 47 = 42%, Krško 25 = 36%, Ljubljana okolica 43 = 36%, Ljutomer 23 = 42%, Maribor mesto 38 = 36,5%, Postojna 17 = 37%, Tolmin 13 = 40% in Trbovlje 15 = 42%.

Med predmetnimi učitelji jih je še 41% takih, ki nimajo strokovnega izpita.

Učiteljski pevski zbor

Učiteljski pevski zbor Emil Adamič sporoča: vsi, ki ste se prijavili za vpis v Ferijalni savez poslijte do 30. aprila po eno sliko za legitimacijo na naslov: UPZ, Ljubljana, Miklošičeva 22-II.

Ali imamo dovolj šolskih inšpektorjev

Po podatkih, ki so jih poslale nižje gimnazije, so bili obiski inšpektorjev na šolah precej redki (podatki so za dobo 1950—1953).

Sorazmerno najpogostejše so obiskali republiški inšpektorji šole v okraju Postojna (6 šol, 29 inšpekcij), Tolmin (4 šole, 18 inšpekcij), Ljubljana okolica (15 šol, 53 inšpekcij), Krško (9 šol, 20 inšpekcij), Kranj (9 šol, 25 inšpekcij), Ljutomer (6 šol, 20 inšpekcij), Murska Sobota (10 šol, 22 inšpekcij), Ljubljana mesto (4 šole, 12 inšpekcij).

Najmanj skrb pa so republiški inšpektorji posvetili okrajem: Slovenjgradec (8 šol, 10 inšpekcij), Ptuj (9 šol, 7 inšpekcij), Gorica (8 šol, 10 inšpekcij). Zato pa so te kraje bolj pogosto obiskali okrajni in pomožni inšpektorji: (Slovenjgradec 36 inšpekcij, Ptuj 41 inšpekcij, Gorica 23 inšpekcij).

Veliko delo so opravili okrajni oziroma pomožni in-

Starost poslopij, v katerih gostujejo nižje gimnazije

od 152 šol je bilo zgrajenih: v času do 1900 80 šol ali 52,6% od 1901—1918 39 šol ali 25,6% od 1919—1930 9 šol ali 5,9% od 1931—1945 13 šol ali 7,8% od 1946 dalje 11 šol ali 7,2%

Od teh 152 šol ima fizikalno dvorano . . . 10 šol ali 6,5% risalnico . . . 8 šol ali 5,2% pevske sobe . . . 12 šol ali 7,8% telovadnico . . . 31 šol ali 20,4% telovadišče . . . 79 šol ali 52,1% šol kuhinjo . . . 30 šol ali 19,7% obednico . . . 17 šol ali 11,1% radio . . . 97 šol ali 63,3% ozvočenje . . . 9 šol ali 5,9%

Brez telovadnice so v okraju Cernomelj, Murska Sobota, Sežana in Šoštanj, tudi brez telovadišča pa v okraju Tolmin.

Rudolf Horvat

Nove izdaje »Mladinske knjige« v šolskem letu 1953-54

(ČETIRTO NADALJEVANJE)

KNJIŽNICA: »SINJI GALEB«

E. S. Thompson: »SREBRNI SIVEC IN DRUGE ZGODBE«
Murnik: »LEPI JANIČAR«, I. del
F. Salten: »BAMBI« (samo ppl)
C. Avelino: »BABA DIJEN IN KOŠČEK SLADKORJA«
V. V. Gogolj: »TARAS BULBA«
E. Kästner: »LETECA UČILNICA«
N. Hunter: »NEVERJETNE PRIGODE PROFESORJA MODRINJAKA«

Cena za prednaročnike broširano . . . din 90.—, ppl din 150.—, cipl din 190.—
Za ostale naročnike broširano . . . din 120.—, ppl din 180.—, cipl din 198.—

KNJIŽNICA: »ČEBELICA«

H. C. Anderson: »SLAVEC«

Na zalogi imamo:

»POLPETELINČEK« (samo kart.)
»PRAVLJICA O SIVILJI IN ŠKARJICAH« (samo kart.)

Cena za prednaročnike broširano . . . din 50.—, kart. din 110.—
Za ostale naročnike broširano . . . din 70.—, kart. din 115.—

POSAMEZNE KNJIGE:

F. Milčinski: »MLADA BREDA IN DRUGE PRAVLJICE«
F. Bevk: »LUKE IN NJEGOV SKOREC«

Vsem šolam, ki niso naročene na KNJIŽNICO »SINJI GALEB«, smo poslali na ogled Thompson: »Srebrni sivec in druge zgodbe«. Sedaj jim bomo poslali še Murnik: »Lepi janičar«, I. del. — V kolikor poverjenik na šoli ne more prodati niti ta izvod, prosimo, da ga vrne. Stroške poštnine plača založba.

Sedma (marčna) številka časopisa »Ciciban« je zaradi pomanjkanja papirja izšla šele 16. aprila.

ZALOŽBA »MLADINSKE KNJIGE«
LJUBLJANA, DALMATINOVA 6

Nekaj misli tov. Vlada Majhna o družbenem upravljanju šolstva (Nadaljevanje z 2. strani)

Učni program

Toda mislim, da prihajamo do revolucionarnega preokreta tudi v postavljanju učnega programa. Učni program ne bo smel biti sestavljen tako kot je danes.

Sedanjí učni načrti so po eni strani vsota predmetov, vsak predmet zase pa izvleček iz sistema in notranjega reda posameznega predmeta. Jasno je, da sistemi predmetov niso urejeni po zakonitosti gibanja prirodnih in družbenih sil, temveč so le zbirka predmetov in pojavov, v katerih ni čuti delovna prirodnih ali družbenih zakonov. Učni program bo treba postaviti na osnovno načelo — na proučevanje prirodnih in družbenih zakonitosti. Te zakonitosti pa so povsod enake. To se pravi, da bomo na zakonitosti prirode in družbe obravnavali enotnost šolskih programov. Istočasno pa bodo dane možnosti, da se na primer prirodne zakonitosti v vsaki komuni proučujemo na drugih primerih, ki so za določena področja najbolj tipični in domači. Ni treba, da učni program določa točno, ka-

tero žival ali rastlino je treba obravnavati pri spoznavanju neke prirodne zakonitosti. To je lahko v vsakem kraju drugače in na ta način se bo lahko učni načrt prilagajal življenju v komuni. Če se hočemo znebiti balasta v učnih programih je treba v njih zmanjšati bistvenost in potrebno mero, ker je to izraziti ostanek kapitalističnega šolstva. Pretkelost je treba obravnavati po periodah, ki prikazujejo, kako je družba napredovala, ni pa potrebno navajati vseh podrobnih zgodovinskih podatkov.

Treba je še poudariti, da je vloga zveze, republike in komune pri učnem programu različna. Zveza bo morala odrediti, katera vprašanja morajo vsi učni programi vsebovati, na pr. splošne principe socialistične izgradnje, vprašanje enotnosti naših narodov itd. To, kar mora v Jugoslaviji vsak državljan vedeti, to je bistveno, kar mora določati zvezni načrt, republiški prispevek bi predstavljali osnovni momenti iz nacionalne zgodovine, končno aktualnost pa bi mu morala dati komuna.